

Uunga siunnersuut: 2011-mut aningaasanut inatsit

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq)

Aappassaaneerinninneq

Aappassaaneerinninnermut allannguutissatut siunnersuutit saqqummiutsinnagit aningaasanut inatsisissamut siunnersuummik allannguutissanillu siunnersuutininik Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap peqqissaartumik suliarinnissimaneranut qujarusuppunga.

Aningaasaqarnikkut inissisimaneq

Siullermilli aningaasaqarnikkut inissisimaneq pillugu naatumik saqqummiusserusuppunga. Nunatta Karsiata akiliisinnaassuseqarnera killeqarpoq isertitallu unittooqqallutik. Peqatigisaa-nik attaveqaatitigut, atugarissaarnikkut ilinniartitaanikkullu aningaasaliisoqarnissaanut pisa-riaqartitsisoqarluni. Siunissami qanittumi ungasinnerusumilu tamanna unamminartoqartitsi-voq. Eqqarsaatigisassat taakku akornanni oqimaaqatigiissitsiniarneq ullut tamaasa Naalakker-suisunit anguniarneqarpoq. Taamaattumik aningaasanut inatsisissatut siunnersuummi aallaq-qaataasumi sipaarniarloqarlunilu nutaanik aningaasartuuteqarpoq.

Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut aningaasaqarnikkut ingerlatsinermi annertusaalluni imaluunniit eqiterilluni ingerlatsinermit takussutaanersoq Aningaasaqarnermut Ataatsimiitita-liaq apeqquteqarsimavoq. Apeqqut naleqquttoq. Akissulli taakku arlarinngilaat. Oqaatigine-qartutut aningaasaqarnikkut sukangasuumik ingerlatsisariaqarnerup aamma nunatta ineriartor-tinnerata akornanni Naalakkersuisut oqimaaqatigiissitsiniarsaripput.

Taamatut oqimaaqatigiissitsinissaq ukiuni aggersuni sapernarulissaaq. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit misissueqqissaarinermit saqqummiusseqqammerput, tassani takuneqar-sinnaavoq maannakkut inissisimanerput 2040-mut assersuutissagutsigu Namminersorlutik Oqartussani kommuninilu ukiumut isertitatta aningaasartuutittalu akornanni nikingassut 1 mia. kr.-inik pitsaanerulersittariaqaripput, ullumikkut inuunermi atukkatta attatiinnarnissaat ingerlatiinnassagutsigit.

Taamaattumik siunissami ungasinnerusumi inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut pitsannguutaa-sussaangitsunut aningaasartuutit qaffanneqarnissaannut periarfissaqanngilagut. Taamaattu-mik suliniutaareersut tamarmik aamma siunissami pisariaqassanersut aamma nalilersortaria-qarpagut. Tamanna aningaasanut inatsisissamut siunnersuummut matumunga atuuppoq, aamma piffissani qinersiviusuni tulliuortpassuarni aningaasanut inatsisissatut siunnersuutis-sanut aamma atuuttussaalluni.

Ullormiit ullormut Nunatta Karsiata isertitai 1 mia. kr.-inik qaffassinnaangilagut. Kisiannili 2010-mut Aningaasanut Inatsisikkut aamma ukioq manna siunnersuutikkut siullermik allo-riarsinnavugut. Namminersorlutik Oqartussat ulluinnarni ingerlatsineranni oqimaaqatigiissit-silluta.

Taamaattumik Aningaasanut inatsit inaarutaasoq akuersissutigineqarpat Nunatta Karsiata ingerlatsiner-
mut sanaartornermullu tunngasortaani aamma oqimaaqatigiissitsinissaq Naalak-
kersuisunit neriuutigineqarpoq.

Allannguutissatut siunnersuut

Aappaasaaneerinninnissamut allannguutissatut siunnersuutinik arlalinnik, Aningaasaqarner-
mut Ataatsimiititaliamit suliarineqartunik Naalakkersuisut saqqummiussinikuupput. Ileqqoq
malillugu allannguutissatut siunnersuutit sammisanut immikkoortiterneqarput. Sammisat a-
taasiakkaat massakkut nassuiarniingilakka, Aningaasaqarnermullu Ataatsimiititaliap isuma-
liutissiissutaanut innersuussissallunga.

Naalakkersuisut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap inassuteqaatai tusaatissatut tiguvai.

Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap isumaliutissiissummini arlalinnik apeqquteqarpoq.
Taakku naalakkersuisoqarfinit pineqartunit allakkatigut akissuteqarfigineqassapput.

Taakku saniatigut ajornartorsiutinut arlalinnut Naalakkersuisut Aningaasaqarnermut Ataatsi-
miititaliamit isummeqquneqarput.

Siullermik Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap siunnersuutigivaa konto pingaarnermut
20.11.50 Ingerlatsiner-
mut sillimmatini oqaasertaliussamik pilersitsisoqassasoq. Oqaasertalius-
sami pinngortitami ajunaarnersuaqarneran-
ut atatillugu mio. kr.-it affai angullugit piviusungor-
titsisinnaanermut Naalakkersuisut piginnaatin-
neqassapput. Tamanna pillugu Naalakkersuisut
pingajussaaneerinninnissamut allannguutissatut
siunnersuuteqassapput.

Tulliullugu peqqinnissaqarfiup aningaasaqarnera pillugu nalunaarusiamut, ukioq manna siu-
sinnerusuk-
kut tamanut saqqummiunneqartumut naleqqiullugu Peqqinnissaqarfimmut ani-
ngaasaliissutinut tunngatillugu nassuiaasiortoqarnissaa Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliap
kissaatigaa.

Naalakkersuisut 2011-imut Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuummi Deloitte-
p nalunaaru-
siaanni inerniliussat akuersissutigineqarnissaat qinnutigaat. Ukiuni kingullerni immikkut it-
tumik aningaasaliisariaqartarsimanerit aallaavigalugit tassani erseqqissaatigineqarmat piviu-
sorsiornerusumik missingersuussiortoqartarnissaa. Taamaattumik Naalakkersuisut siunner-
suutigaat 2010-mi imikkut aningasaliissutigisariaqarsimasut amerlaqataannik peqqinnissaqar-
fimmut aningaasaliissutit amerlineqassasut. Taamaasilluni peqqinnissaqarfik aningaasartuu-
tissanut ilisimaneqartunut aningaasalersuisinnaanissaminut aallaavissaqalerpoq. Peqqinnissa-

qarfik assigiinngitsorpassuarnut aningaasartuuteqartariaqartarpoq. Innutaasunik katsorsaaneq kisimi aningaasartuuteqarfiginagu innuttaasunik paasisitsiniaaneq, katsorsaanisamik neqeroruteqartarnerit nappaatit suussusaanik paasiniaanerit aamma aningaasartuuteqarfigineqartarput. Deloittep ilutigalugu erseqqissaatigaa peqqinnissaqarfimmi millionerpassuarnik nalilinnik pisariillisaasoqarsinnaasoq.

Inuiaqatigiit ineriartornerisa kingunerisaanik aningaasartuutit qaffannissaannut naatsorsuutigisat naleqqussarlugit ilanngunneqanngillat. Tamatumunnga pissutaavoq inuiaqatigiit ineriartornerat assigiiartumik qaffakkiartorneq ajormat. Taamaattumik 2011-mi aningaasaliissutit 20-25 mio. kr.-inik qaffanneqarnissaat pisariaqanngilaq, aningaasat taakku tassaapput naammassuminarsaaneq sioqqullugu agguaqatigiissitsinermi taaneqartut.

Massakkuugallartoq oqaatigineqarsinnaanngilaq pissutsit tamakku peqqinnissaqarfiup aningaasaqarniarneranut qanoq sunniuteqartarnerisut. Kisianni qularutissaanngilaq missingersuutit naammattusaarnissaat Peqqinnissaqarfimmut unammilligassasoq annertoq. Naalakkersuisunili qularutiginagulu upperaarput Peqqinnissaqarfiup tamanna naammassisinnaasagaa.

Taakku saniatigut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq ilisimatitsivoq perorsaanikkut tarnikkullu pissutsitigut siunnersuisarnerup kommuninut tunniunneqarnissaanut tunngatillugu arlalinnik allannguutissanik siunnersuuteqarnissaq utaqqineqartoq. KANUKOKA-mik isumaqatigiissuteqarnissaq suli inissinneqanngilaq, taamaattumillu 2011-mut Aningaasanut inatsisip akuerinissaa sioqqullugu tunniussisoqarnissaanut siunnersuutunik saqqummiussisoqarsinnaanani.

Partiit qineqqusaartarnerinut tapiissutinut tunngatillugu qularnaveeqqusiisoqarsinnaannginnera Naalakkersuisunit aalajangiussimaneqarpoq. Piffissaq qinersiviusoq naallugu innuttaasut pillugit Naalakkersuisut ataatsimoortumik sulinissartik naatsorsuutigivaat. Aammattaaq kisiimiillutik qineqqusaartunut partiinullu nutaanut 2013-mi 300.000 kr.-inik tapiisoqarnissaa Naalakkersuisut naatsorsuutigalugu. Taanna naapertorlugu missingersuusiopugut. Ilisimaneqartutulli siunissaq pillugu siulittuisoqarsinnaanngimmat Naalakkersuisut qularnaveeqqusiisinnaanngillat.

Kiisalu angallannermut tunngasuni pissutsit marluk pillugit itisilerisoqarnissaa Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit kissaatigineqarpoq. Arctic Umiaq Linemi amigartoorutinut qularnaveeqqusiinermut tunngatillugu ilisimatitsissutigissavara matumani pineqarmat amigartoornermi qularnaveeqqusiineq piumasaqaaatitaqartoq. Tassa qularnaveeqqusiinerup annertussusissaanut killiliisoqartoq, soorlu aamma aningaasaliissutinik Inatsisartut akuersinerat piumasaqaaatitaqartoq. Taamaattumik suli isumaqatigiissusiortoqanngilaq. Missingersuummili pigineqartumi siunniunneqarpoq qularnaveeqqusiineq 2011-mi arlalinnut agguarlugu tunniunneqartassasoq. Arctic Umiaq Linemut ukiumut naatsorsuutaagallartut 2011-p naanerani piareerpata inaarutaasumik iluarsiiisoqarumaarluni.

Tapiissutit annertussussaannut tunngaviuvoq 2010-mi ingerlatseqatigiiffimmut tapiissutaasut, kiisalu ukiup tulliani ilaasunik angallassinissamut allagartat akuersissutillu pisariaqartinneqartut pissarsiariniarlugit Sarfaq Ittup iluarsaannissaanut aningaasartuutit.

Qaqortumi mittarfik nutaaq pillugu misissueqqaarnernut aningaasaliissuteqarnissamut siunnersuut pillugu sorsuutit umiarsualiviata nutaap Narsarsuarimi inissinneqarnissaanut naleq-qiullugu suliap killiffia Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit kissaatigineqarpoq.

Issittumi sakkutooqarfissap sumut inissinneqarsinnaanissaa pillugu Suleqatigiissitap Assartuinnermut isumalioqatigiissitap kujataanni angallannerup ilusissaa pillugu nalunaarummi sammineqartut assilera pissarsiarereerpaa, taamaattumillu isumalioqatigiissitap kaammattuutai arajutsisimajunnaarlugit, taakkulu soorunami misissueqqissaarnissami ilanngullugit suliarineqassapput. Suleqatigiissitap soqutigisaqatigiinnit assignngitsunit inuttaqarpoq Namminersorlutik Oqartussaneersunit, Kommuni Kujallermeersunit Kommuneqarfik Sermersuumeersunillu, taakkulu tamarmik suleqatigiissitap misissueqqissaarnissaannut pisariaqartinneqartunik paasissutissiisarsinnaasapput.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq siumut sammisoq

Pingajussaarinninnerup kingorna aningaasanut inatsimmi akuerineqartumi siunissami unaminartut pillugit pitsaasumik aallaavissaqalissaagut. Kisianni Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiinnit soorlu uparuarneqartoq unaminartut annertusiartuinnartussaapput. Taamaatumik qaammatit tulliuuttut iluanni Assartuineq pillugu isumalioqatigiissitamit kiisalu Akile- raartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitap kaammattuutaannik atuarnissamut Naalakkersuisut qilanaarput. Ukiuni aggersuni unaminartunik kivitsinissatsinnut taakkuna- nit pingaaruteqartunik siunnersuutitnik pissarsisussaavugut.

Ukiopassuarni aalajangiussimasassatsinnik sivilisuumik suliniuteqarnissaq matumani pineqar- poq. Taamaaqataanik ilinniartitaanermut pilersaarut isigivarput. Alloriarnerup tulliatut nuna tamakkerlugu sanaartornermut pilersaarusiorduassaagut, taannalu sanaartorneq pillugu inatsi- sikkut atulersinneqassalluni.

Sanaartornermut pilersaarusiorduarnikkut Namminersorlutik Oqartussani, Naalagaaffimmi, kommunini aamma namminersorlutik oqartussanit pigineqartuni ingerlatseqatigiiffinni, ajor- nanngippallu aamma namminersortuni sanaartortitsisuni angisuuni sanaartornissamut piler- saarutit akornanni ataqatigiissaarineqarnissaa qulakkeerneqassaaq. Tamatuma ataqatigiissaar- neratigut nunap immikkoortuini tamani sanaartornikkut ingerlaavartumik pilersaarusiortoqar- nissaa qulakkeersinnaavarput. Taamaalilluni kommunimi sumiiffimmi ataatsimi annertuumik sanaartortoqartillugu Namminersorlutik Oqartussat sanaartornermut isumalluutini sumiiffim- mi allami atussavai. Taamaaliornikkut nuna tamakkerlugu assigiiartumik ingerlatsisoqarnis- saa qulakkeersinnaavarput. Taamaalilluta sumiiffimmi ataatsimi annertuallaamik ingerlatsiso- qalernissaa sumiiffimmilu allami suliaqartoqannginnera pinngitsoorsinnaavarput.

Sanaartornermut pilersaarusiortuarnerup siunertaa tassaavoq nunap immikkoortuisa tamarmik eqqarsaartigineqarnissaat, kiisalu ataatsimoortumik aamma pisariaqartitsinermi aqunneqartumik suliniutit ataqatigiissarneqarlutik.

Nuna tamakkerlugu sanaartornermut pilersaarusiortuarneq suli pilersaarusiortfimmiippoq. Taamaattumik siunissami qanittumi tamatuma pigineqarnissaa naatsorsuutigineqarsinnaanngilaq. Suliap ingerlannissaa siviussaaq unamminartuullunilu, piffissarlu ikaarsaarfiusoq siviussinnaalluni.

Naggasiineq

Siunissamut ungasissumut eqqarsarneq Naalakkersuisut suliamek ingerlataqarneranni ataqatigiissutaasussaavoq. Aningaasaqarnermut Siunnersuisoqatigiit siunissami unamminartut pillugit erseqqissumik inassuteqarnerat pissutigalugu aningaasaqarnerput nukittorsartariaqarparput. Taamaalliluta siunissami unamminartut sammisinnaallutigit. Unamminartut tasaanerupput innuttaasut utoqqaligaluttuinnartut, ilinniartitaanermi equngasoqarnera, suliffeqarnermi amerlavallaat annikippallaarmik isertitaqarnerat, kiisalu pisortat ingerlatsinerat annertuallaa-rujussuartoq.

Aningaasanut inatsimmi ingerlatsinermut sanaartornermullu tunngasutigut ataatsimut 49,5 mio. kr.-inik ajorseriartitsisunik Naalakkersuisut allannguutissanik siunnersuuteqarput. Aningaasat taamaaqataannik isertitaqarnermik allannguutissatut siunnersuutitik pingajussaarinnissamut Naalakkersuisut saqqummiussisapput. Tassunga ilanngutissaaq ukiumut 8 mio. kr.-inik sipaaruteqarnissamut siunnersuuteqarnermut Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliamit inassuteqaatit itigartinneqassasut. Taartaasussanik isertitassanik imaluunniit sipaarfissanik allanik Aningaasaqarnermut Ataatsimiititaliaq siunnersuuteqanngilaq. Ingerlatsinermut sanaartornermullu tunngasut oqimaatigiiingitsoqartumik Aningaasanut inatsiseqarnissaaq Naalakkersuisunit akuerineqarniannigimmat sipaarfissatut amigaataasunut taakkununga taartaasunik isertitaqarnissamut siunnersuutitik aamma saqqummiussisoqassaaq. Taamaalliluta siunissamut ungasissumut qajannaatsumut alloriarneq siulleq tigussavarput. Tassa aningaasanut inatsit ingerlatsinertaa oqimaatigiissoq.

Annertunerusumik aningaasartuuteqarnerit aningaasalersorneri ataavartumik sipaaruteqarnikut imaluunniit nutaanik akitsuusiinikkut pissanngilaq. Aallarniuteqarnermi soorlu oqaatigineqartoq nunarput siunissami ungasinnerusumi annertuunik unammisassaarpoq. Unamminartut taakku pillugit aaqiissutissanik siunnersuusiortussamik Naalakkersuisut Akileraartarnermut Atugarissaarnermullu Isumalioqatigiissitamik pilersitsipput. Tassani sulineq Naalakkersuisunit sioqqunniarneqanngilaq. Isumalioqatigiissitap kaammattuutai tusareertinnagit nalilersoreertinnagillu suliniutitik ataavartussanik taamaattumik eqqusserusunngilagut.

Taamatut oqaaseqarlunga 2011-mut Aningaasanut inatsisissatut siunnersuut pillugu suli kinguneqaluartumik oqallinnissamut qilanaarpunga.